

סיכום
מישיבת ועדת הנוטריונים
שהתקיימה ביום 22.11.18 בבית הפרקליט בת"א

נוכחים:

יו"ר הוועדה: עו"ד משה אלפסי ואסף ביטון.
חברים: עו"ד אמנון אברהמי, אליהו ביבי, דוד ביטון, אילנה ביליג, אברהם בן אור, טיומקין, עמירם בן יעקב, חיים הירשמן, לאה טבע עכו, סיגל כהן, רויטל להב, מאיה לנקר ירדני, יניב מעבי, אילנה נירנברג, שמשון סאלם, נבון קצב, זהר רון, דניאל רותם, אורן שבת, מאורו שכטר, סמדר שמש ומאור שרצקי.
מוזמנות: גב' קרן רבי – ראש מינהלת היחידות המקצועיות וסמנכ"לית שירות, משרד המשפטים.
עו"ד רוחמה סיני – מנהלת המחלקה לרישוי נוטריונים, משרד המשפטים.
עו"ד אביבה שביט – סגנית מנהלת המחלקה לרישוי נוטריונים, משרד המשפטים.
ממונה תחום: עו"ד שמעון לפיד.

נושא מס' 1: טיטת תקנות הנוטריונים (תיקון), התשע"ח - 2018

עו"ד רוחמה סיני מעדכנת, כי שרת המשפטים חתמה על הנוסח של תקנות הנוטריונים החדשות שוועדת הנוטריונים היתה מעורבת בהן. הנוסח עומד להתפרסם ברשומות ואז תוך 30 יום הן ייכנסו לתוקף. לדבריה, יש שלושה תיקונים משמעותיים בתקנות החדשות, המציעים את המקצוע:
1. ניסוח הטפסים – בעבר נוסח הטפסים היו ארכאי ולא תמיד מדוייק לפי החוק והתקנות כולל דיני הירושה וחוקים אחרים. דייקו את הטפסים בצורה שתהיה יותר מובנת – ראשית לנוטריון, אך לא פחות חשוב ללקוח. השפה הרבה יותר עכשווית ומדוייקת.
2. נוסף בטפסים נוסח בשפה הערבית לצד הנוסח העברי והנוסח האנגלי.
3. פרסום פנקס הנוטריונים באתר של המחלקה לרישוי נוטריונים. מאגר הנוטריונים יכלול את פרטי הנוטריונים, מקום המושב והשפות. זה מידע חשוב לציבור, שיוכל להקל על איתור נוטריון בהתאם למקום מושבו ותחומי עיסוקו.
מספר הנוטריונים כיום מתקרב ל-6,000.

נושא מס' 2: אפוסטיל דיגיטלי והסמכת נוטריונים לתת אפוסטיל לתעודות ציבוריות

משרד החוץ מאמת תעודות ציבוריות שמדינת ישראל מנפיקה לטובת אזרחי המדינה שנדרשים להמציאן לחו"ל. שירות האפוסטיל של משרד החוץ חל רק על מסמכים רשמיים שהמדינה מנפיקה, כמו תעודות לידה. אנשים שגרים בפריפריה צריכים לנסוע עד ירושלים לקבלת שירות זה, דבר שכרוך בטרחה רבה.

גב' קרן רבי הסבירה, כי במסגרת תפקידה ניסתה להבין מהן התחנות שהלקוח צריך לעבור כשנדרש לקבל שירות מהמדינה ("מסע" לקוח): כשצריך להמציא מסמך לחו"ל צריך להגיע בשעות קבלת הקהל של משרד החוץ, להמתין בתור, לקבל אפוסטיל לאחר תהליך של אימות חתימה. במקרה הטוב אם המסמך מתורגם, ניתן להעבירו למדינה המבקשת. אם צריך תרגום, יש להגיע לנוטריון ואח"כ למזכירות בית המשפט, שם יאשרו את האישור הנוטריוני, בכפוף להגבלה של עד 10 מסמכים. יש כאן נטל וטרטור ומסע לקוח מורכב.

לדבריה, התחילו לחשוב על פתרונות, כשהפתרון המיטבי הוא מעבר לדיגיטל: אזרח שנדרש להמציא תעודה ציבורית לחו"ל נכנס למערכת מקוונת, מציין את סוג המסמך. המסמך נמצא בידי משרדי ממשלה ומצוי בדיגיטל. האזרח מסמן אם נדרש תרגום ומציין לאיזו מדינה רוצה שהמסמך יעבור עם אפוסטיל של משרד החוץ ותרגום וכיו"ב. לאחר מכן, ייפתח איזשהו תהליך שכל השותפים לו – משרד החוץ, הנוטריונים ובתי משפט יעשו את עבודתם מאחורי הקלעים: משרד החוץ יאמת את התעודה וייתן אפוסטיל, הנוטריון יאשר את התרגום ובתי משפט יתנו אפוסטיל לאישור הנוטריוני.

גב' קרן רבי אמרה, שלשם הם מכוונים. הדרך ארוכה, כי רוב התעודות הציבוריות עדיין לא דיגיטליות, וגם הנוטריונים טרם עברו לעבוד בדיגיטל. בנוסף, יש מדינות שעדיין לא מקבלות תעודות ציבוריות באופן דיגיטלי. משרד המשפטים מקדם את זה באמצעות רשות התיקשוב הממשלתית.

עד שזה יקרה מחפשים פתרון לטווח קצר: בתי המשפט יטלו את תפקידו של משרד החוץ והם אלה שיאשרו תעודות ציבוריות, וכך ללקוח תיחסך הנסיעה למשרד החוץ.

פתרון נוסף: להסמיך קבוצת נוטריונים לבצע את העבודה שמשרד החוץ להעניק לתעודות ציבוריות – אפוסטיל. עדיין ניתן יהיה להגיע לירושלים אבל תהיה חלופה שתאפשר הגעה למספר נוטריונים שיהיה פרוסים ברחבי הארץ, ויוסמכו על ידי המדינה לתת אפוסטיל לתעודות ציבוריות. זה מצריך תיקון חקיקה.

איך נותנים גישה טכנולוגית לגורמים פרטיים שהם לא המדינה? הנוטריונים שיוסמכו לכך יצטרכו לעבוד על אותה מערכת, כדי שיהיה מיספור רץ של המסמכים. מדובר באתגר טכנולוגי, ועולה גם השאלה, איך בוחרים מי יתן את השירות.

גב' קרן רבי אמרה, שאינה רוצה לתת פתרון שיהיה מנותק מהשטח, ולפיכך ביקשה לקבל את התייחסותם של חברי הוועדה לרעיון. להלן תגובות החברים:

* שירות האפוסטיל לתעודות ציבוריות צריך להישאר בידי המדינה, ועליו להינתן על ידי בתי המשפט, שפריסתם יותר רחבה ממוקד שירות אחד של משרד החוץ בירושלים. קרן רבי ציינה שחלופה זו נבחנת.

* בכל מחוז ימונו נוטריונים שייתנו את השירות בצורה מסודרת. העברה לנוטריונים תגביר את הנגישות לקהל מבחינת שעות הקבלה. יש לתגמל כספית את הנוטריונים שנותנים את השירות הזה (יותר מ- 30 ₪). הנוטריונים שימונו צריכים להיות בעלי ותק, כי יש משמעות רבה לאפוסטיל מבחינה מקצועית, כיוון שהמסמך הרשמי מוצג בחו"ל. נוטריון ותיק גם יוכל לעמוד בפרץ מול דרישות משונות או דרישות להקלות למיניהן.

גב' קרן רבי ציינה, כי מי שנותן היום את השירות הזה במשרד החוץ הן בנות שירות לאומי, כיוון שלא מדובר במשהו מהותי אלא טכני. יש תעודה ציבורית, לגביה צריך לבדוק שמי שחתום עליה הוא מי שמוסמך לחתום. יש מערכת דיגיטלית שמאמתת את כל מורשי החתימה. הנוטריונים צריכים להיות מונגשים לרשימה הזו.

עוד הסבירה, כי אפוסטיל משרד החוץ ניתן רק על תעודות ציבוריות של המדינה, כאשר בתי המשפט נותנים אפוסטיל רק על אישורים נוטריוניים (במזכירות של בתי המשפט משווים דוגמאות חתימה ומחלקת רישוי נוטריונים שולחת אל מזכירות בתי המשפט פעם בשבוע עדכון של כל דוגמאות החתימה של הנוטריונים).

* בהסמכת נוטריונים לתת אפוסטיל יש פוטנציאל להגדלת מקורות הכנסה, אך מנגד זה יכול לפגוע בנוטריונים אחרים באיזור שאינם יכולים לתת שירות זה, ולכן רצוי לעשות רוטציה בין הנוטריונים.

* ניתן להסמך בכל משרד ממשלתי פקיד שיתן אפוסטיל, או לפחות לעשות זאת במשרדים שמנפיקים את רוב התעודות הציבוריות כמו רשות האוכלוסין ומשרד החינוך.

גב' קרן רבי סיכמה, כי מהתייחסויות החברים עולה, כי ברירת המחדל שהשירות של אפוסטיל יינתן על ידי המדינה, ורק בהעדר ברירה, ייעשה על ידי הנוטריונים. היא ציינה, כי הם יערכו סיעור מוחות בעניין תוך ניסיון לאפשר את השירות באמצעות בתי משפט, ורק אם מהלך זה לא יצליח, ינסו לקדם את הפתרון של הסמכת נוטריונים לתת שירות זה.

היו"ר אלפסי ציין, כי היזמה של אפוסטיל דיגיטלי היא מבורכת, ויש לקדם את ההפרטה של העברת הקבצים והסמכה משפטית של מורשי חתימה לתת אפוסטיל של משרד החוץ. זה יתן פתרון לכל אזרחי המדינה.

הוחלט:

יש לקדם פגישה של יושבי ראש הוועדה עם מנהל בתי המשפט, שתתמקד בשיפור השירות הנוטריוני לציבור והרחבתו, ובכלל זה שילוב הנהלת בתי המשפט במתן אפוסטיל לתעודות ציבוריות של המדינה ("אפוסטיל משרד החוץ"), הרחבת שעות הקבלה במזכירות המטפלות במתן אפוסטיל, מתן אפשרות לתשלום אגרת אפוסטיל באופן מקוון ו/או ביטול האגרה לחלוטין וכיו"ב.

נושא מס' 3: קבלת תעודות בשפה הרוסית ללא תרגום נוטריוני בגף להערכת תארים אקדמאיים מחו"ל במשרד החינוך

נטען, כי יש אפליה בעבודת הגף להערכת תארים אקדמאיים מחו"ל במשרד החינוך, בכך שהם מקבלים תעודות בשפה הרוסית ללא תרגום נוטריוני לעברית, וזאת מהטעם שעובדי המשרד יודעים רוסית. לטענת המתלוננת, זה פוגע בעבודת הנוטריונים דוברי הרוסית כמו גם בשלל הפונים האחרים שלומדים למשל ברומניה או באיטליה, שכן צריכים לתרגם את התעודות וכן צריכים לפנות לתרגום נוטריוני. לדברי המתלוננת, צריכה להיות החלטה אחידה, לפיה כולם צריכים להגיש תעודות מתורגמות.

גב' קרן רבי השיבה, שזה פחות במעגל ההשפעה שלה, אך הוסיפה, שזה נובע מחשיבה על הלקוח: כשלמדינה יש אפשרות לתת את השירות בעצמה, זו יזמה מבורכת וכדאי ששירות זה יינתן בעוד שפנות מבלי לטרטר את האזרח. עו"ד רוחמה סיני ציינה, כי זו החלטה רואיה ומידתית, ואינם רואים מקום להתערב, בפרט שמחצית האישורים שמשרד החינוך נותן הם בשפה הרוסית.

נושא מס' 4: העלאת התעריף של אישורי העתק נוטריוניים

לדברי גב' קרן רבי, חלפו מספיק שנים כדי לעשות עבודה כלכלית מקיפה שתבחן את התעריפים בכל הפעולות הנוטריוניות. לא נכון לדבר ספציפית על פעולה נוטריונית מסוימת אלא יש לפתוח הכל. יש לבצע בחינה כלכלית בליווי חברה חיצונית שמתמחה בעניין בליווי נציג לשכה לפני שפונים לוועדת האגרות ולכנסת, ולראות למה זה יוביל. הרבה יותר קל להעביר דברים כשמתבססים על עבודה מקצועית מקיפה.

החברים בוועדה ציינו שהאחריות שמוטלת על נוטריון כל כך כבדה, שגם אם ללקוח זה נראה פשוט, זה לא מצדיק את המחיר המופחת. כמו כן, ציינו את הצורך ברביזיה בנוגע לאגרת נוטריון, שהינה גבוהה מאד (כ-1,000 ₪).

עו"ד רוחמה סיני אמרה, שהם מקבלים תלונות הן מהציבור והן מחברי הכנסת שהתעריפים גבוהים מדי. הם מסבירים לפונים את המשמעות המשפטית של אישור נוטריוני ואת האחריות המוטלת על נוטריון, עניין המצדיק רף גבוה יותר של תעריף. מבחינתה יש מקום לפתוח את התעריפים לבחינה מחודשת כך שיהיו קוהורנטיים לשירות המצופה מהנוטריון. עם זאת יש לזכור, כי נכנסים לתהליך של בחינה שהתוצאה שלו לא ידועה מראש. היא הדגישה, שהבחינה הכלכלית תיעשה בשיתוף פעולה עם הלשכה. לגבי האגרות, ציינה שוועדת האגרות לא מצאה מקום להפחית את אגרת הנוטריון.

נושא מס' 5: בקשה לעדכון הבנקים בנוגע לתיקון אישור נוטריוני

חבר הוועדה, עו"ד אמנון אברהמי פנה בסוגיה הבאה, שעניינה עדכון פקידי הבנק העוסקים בבקשת יפויי כוח נוטריונים עבור לקוחותיהם, בעיקר לגבי מבקשי משכנתאות. לדבריו, לאחר מתן אישורים נוטריוניים ליפויי הכוח שהונפקו על ידי הבנקים, שבים הלקוחות לנוטריון עם בקשות לתיקון פרטים ביפויי הכוח, בעיקר תיקון מספרי גושים וחלקות. כאשר הנוטריון מנסה להסביר ללקוחות כי הוא מנוע על פי חוק מלבצע תיקונים על גבי יפויי כוח חתום ויש להכין יפויי כוח חדש, טוענים הלקוחות, כי פקיד הבנק אמר שעל הנוטריון לבצע התיקונים על גבי יפויי הכוח החתום כבר. מצב זה מעמיד את הנוטריון במבוכה ובעמדה של רודף בצע. לפי תקנה 12(ד) לתקנות הנוטריונים נאסר באופן מפורש ביצוע תיקונים ביפויי כוח נוטריוני שכבר הונפק ונחתם.

הוחלט:

הוועדה תפנה למפקח על הבנקים בדרישה, שינחה את הבנקים שלא ניתן לדרוש מהנוטריונים ביצוע תיקונים על גבי יפויי כוח נוטריוני שכבר נחתם, בהתאם לתקנה 12(ד) לתקנות הנוטריונים.

נושא מס' 6 : התאמת כל טפסי הבנק למידות האישור הנוטריוני

חבר הוועדה, עו"ד חיים הירשמן, פנה בנושא הבא: יש בנקים שאינם מקפידים בטפסים שלהם (יפוי כוח למיניהם כולל למשכנתא או התחייבות מוכר לרישום משכנתא), על שוליים מתאימים בצדדים ולמטה על מנת שהנוטריון יוכל לחזור חורים ולחבר את הסרט האדום והתו האדום עליו. מצב זה מחייב את הנוטריון להיות "יצירתי" במילוי תפקידו, ואפילו להשתמש במחורר על הקצה ממש וגם לעיתים בתחתית העמוד. ציות כל הבנקים להתאמת הטפסים למידות האישור הנוטריוני כאמור בתקנות יקל על עבודת הנוטריונים ויאפשר להם לפעול כדין.

הוחלט:

הוועדה תפנה למפקח על הבנקים בדרישה להנחות את הבנקים להתאים את כל טופסי הבנק (המצריכים אישור נוטריוני) למידות האישור הנוטריוני כאמור בתקנה 10 לתקנות הנוטריונים.

נושא מס' 7 : טיוטת נוהל עריכת צוואה נוטריונית

עו"ד רוחמה סיני ציינה, כי הם עובדים עם רשם הירושה על נוהל, שעניינו עריכת צוואה נוטריונית מא' עד ת', מהמהות ועד לפסיק האחרון. אתמול נפגשו לישיבת סגירה לאחר הליך של שיח עם רשם הירושה בבאר שבע, והגיעו להסכמות סופיות. בנושא ההפקדה של הצוואה עברו עם רשם הירושה תהליך ארוך. זהו נושא יותר רלבנטי לדיני ירושה מאשר לדיני נוטריונים. הרשם סבור שההפקדה היא אישית, כי מלמדת על גמירות הדעת ולכן הם מקבלים את העמדה הזו. מה קורה אם אדם מעוניין להפקיד צוואה, אך מונשם בבית חולים? הם לא נתקלו בשאלה זו, ויבררו זאת עם הרשם. בנוסף, ציינה כי יבצעו חשיבה מחודשת לגבי התקנה הקובעת, שאם הלקוח מסרב לקבל צוואה, הנוטריון יכול להפקיד אותה. זה טעון בירור יותר מעמיק. היא תעביר ללשכה בהמשך את הנוהל, כאשר לגבי החריג הנ"ל יחשבו על פתרון בשלב מאוחר יותר.

נושא מס' 8 : אי כיבוד יפוי כוח כלליים נוטריוניים על ידי הבנקים

חברים התלוננו על התופעה הבאה: אדם ניגש לנוטריון כדי לתת יפוי כוח נוטריוני כללי למישהו שסומך עליו שיעשה עבורו פעולות כלליות רוחביות, ואז מיופה הכוח מגיע לבנק לצורך ביצוע הפעולות הנ"ל, והבנק מבקש להביא את האדם עצמו. הבנקים חייבים לקבל יפוי כוח כללי מכוח סעיף 20 לחוק הנוטריונים, אולם יש בנקים שלא מקבלים.

הוחלט:

הוועדה תפנה למפקח על הבנקים בדרישה להנחות את הבנקים לכבד יפוי כוח כללי נוטריוני בהתאם לסעיף 20 לחוק הנוטריונים.

נושא מס' 9 : קבלת מסמכים באנגלית ע"י משרדי ממשלה ללא תרגום נוטריוני

משרדי ממשלה מקבלים מסמכים ותעודות בשפה האנגלית ללא תרגום נוטריוני מהשפה האנגלית לשפה העברית. במיוחד נפוצה התופעה במשרד הפנים, שם כל לשכה עושה ככל העולה על דעתה בדרישות לגבי מסמכים בשפה האנגלית (מפיליפינים, הודו, קנדה, ארה"ב וכו'). היה אי סדר בדרישות: לגבי חלק מהתעודות התירו תעודות בשפה האנגלית ללא תרגומים נוטריונים ולעיתים חייבו בתרגום נוטריוני (מטעמים שלהם ובאופן לא עקבי).

הועלתה שאלה, האם לאור סעיף 4 לחוק יסוד : ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי, האנגלית אינה שפה רשמית, ולפיכך אי אפשר להגיש מסמכים למשרדי ממשלה בשפה זו ללא תרגום נוטריוני.

עו"ד רוחמה סיני השיבה באופן כללי, כי אנגלית היא שפה בינלאומית, והשירות הנ"ל הוא חלק מהשירות לציבור של משרדי הממשלה. היא ביקשה ממי שפנתה בנושא לציין מה בדיוק הבעיה הספציפית בה נתקלה על מנת שניתן יהיה לבדוק את הדברים באופן קונקרטי.

נושא מס' 10 : הוספת רפרנטים למענה לשאלות בדין הנוטריוני

הוחלט

הוועדה מסמיכה את החברים עו"ד דוד ביטון, אליהו ביבי ויניב מעבי, שיצטרפו לעו"ד סיגל כהן, על מנת ליתן מענה שוטף לשאלות המגיעות לוועדה בנוגע לסוגיות בדין הנוטריוני (הפניות יועברו אליהם על ידי ממונה התחום ובהתאם לשיקול דעתו).

הישיבה ננעלה.